

Qardaşlığın, dostluğun yadigar adamı: VAQIF İSRAFILOV

Neçə illər öncəsi, həmkarım, dostum deyə biləcəyim, ailəlikcə tanıdığım Vaqif müəllimin - "Azərbaycan Dilçiliyi" kafedrasının dosenti Vaqif İsrafilovun 60 yaşı tamam olur. Biz isə onu lap əvvəldən, qaynar gənclik illərindən ciddi, kamil bir şəxsiyyət olaraq tanımışdıq.

Vaqifin tələbəliyi, universitet illəri də yadımdadır; intizamlı olması, əməksevərliyi, ədəb-ərkanı... hamısı dünən olubmuş kimi gözlərim önündədir. Elmi araşdırmalara həvəsi, meyli tələbəyə hiss olunurdu. Lakin bu yol asan, kəsədən keçilən hamar yol olmadı ondan ötrü. Universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirən

Vaqif əvvəlcə təyinatı üzrə orta məktəbdə işlədi; fitrətən müəllim olduğunu da elə əmək fəaliyyətinin ilk illərində bildirdi: həm məktəb kollektivi, iş yoldaşları, dərslər dediyi şagirdləri və valideynləri... hər kəs onu mədəni, mərifətli, ləyaqətli bir müəllim kimi tanıdı.

Bundan sonra tale yolları onu təkrar doğma universitetə gətirib çıxardı. Vaqif müəllim "Azərbaycan dağları və çayları adlarının Gürcüstan arealı" deyə çox cəsarətli bir elmi araşdırmaya girişdi. Bu istiqamətdə apardığı araşdırmaların arasını heç kəsmədi, nə də yorulub bir an geri durmadı. Sanki bu sadəcə elmi tədqiqat mövzusu deyil, vicdani bir vəzifə, boynuna götürdüyü borc idi.

On səkkizinci əsrin ortalarında Gürcüstanın idarəsinə girən Azərbaycan torpaqları olan qədim Borçalının ta qədim zamanlardan möhtəşəm bir tarixə malik olduğu və Türklərə: Hunlara, Buntürklərə, Barsillərə, Bulqarlara, Xəzərlərə, Oğuzlara, Qıpçaqlara, Qarapapaqlara özəli məskən olduğu məlumdur. Bu, qədim Türk torpaqlarında özəli, qatqısız Türk tarixinə qarşı yaxın zamanlarda gedən məkirli işləmlər ağır nəticələrini verməkdəydi.

Bir az da nisgilli keçmişinə, tarixinə baxılsa, Gürcüstanın tərkibindəki Borçalı qəzası 1929-cu ildə ləğv edilərək üç rayona bölündü və indiyədək saxlaya bildiyi adlar get-gedə gürcüləşdirildi: Borçalı Marneuli ilə, Lüksemburq (əvvəlki əsil adı Çörük Qəmərli) Bolnisi ilə, Başkeçid Dmanisi ilə əvəz olundu. Gürcüstanın müstəqillik dövründə isə məsələ daha da mürəkkəbləşərək bu rayonların əsasında Kvemo-Kartli quberniyası halında təmsil olunmağa başladı.

Araşdırmalar göstərir ki, Gürcüstandakı türk kökenli yer adlarının dəyişdirilməsi prosesi Bolnisi (Bolnisi) bölgəsindən başlayıb. Özündə böyük tarixi-mədəni dəyər saxlayan: Abdallı - Abdelo,

Qoçulu - Çapala, Cəfərli - Samtredo, Mıdırılı - Vanati, İmirhəsən - Savaneti, Aşağı Qoşakilsə - Kve-mo Arkvani, Muğanlı - Farizi, Kolagir - Surtava, Daşlıqullar - Muxrani, Həsənxocalı - Xidisquri, Əsmələr - Mskneti... kimi süni əvəzləmələr aparılıb. Bunlar hər birimizçin ağır məsələlərdir. Vaqifi bu mövzunu seçməyə həmin ağır səbəb olub. Səni ağırdan mövzudan kitab bağlamaq, iş yazmaq, səni incidən məsələdən bəhs etmək, danışmaq... Dərinə getsən görərsən ki, bu vicdan işidir, qeyrət işidir, sadəcə elmi iş deyil.

Gürcü millətçiləri bu yerli sakinlərin milli-mə-nəvi dəyərlərini görməzlikdən gəlməklə yoxa sayaraq, türklərin ana vətən adlarını da "tarixdən silməyə" başlamışdılar. Qədim Türk yer adlarını ya tamamilə dəyişir, ya da gürcüləşdirirdilər, yəni bu yerlərdən Türkün ayaq izlərini pozub silməyə çalışırdılar. Bunlardan bəzi nümunələri diqqətinizə təqdim etmək yerinə düşərdi: Alget - Budyonovka, Anaxatır çayı - Maşavera, Ambarlı - Qanaxleba, Azgilan - Kakliani, Babakişilər - Musopriani, Boğazkəsən - Tikispirit, Candar - Sida, Cəlayir - Qora, Daşlı qullar - Equta, Dəmir bulaq, Diriyal dağı -

Trialeti, Göyəc - Kveşi, Yaş dağlar - Cvaxeti, Uzun dərə - Qamarcveba, Otluq - Kldiani, Qələmçi - Qantiadi, Baş keçid - Dmanisi... Baxın, zərbənin ağırı yenə də tariximizə, tarixi həqiqətə dəymişdir. Kimsə bunu adi hal hesab etməsin, çünki yer adı deyil təkcə dəyişən, tariximiz, kökümüz, izimiz dəyişir həm də. Təəsüf ki, illərlə bu məsələyə biganə seyrçi mövqeyində durub qalmışdıq. Bizi ağırdan bu kədərli faktlar, hətta bizim dərslərlərə, ensiklopediyalara, nəsillər tərbiyə edəcək elmi qaynaqlara da "beynəlmiləçilik" təzahürləri olaraq düşmüşdü.

Vaqif müəllim bu mövzuda təkcə dissertasiya müdafiə etməklə, dönə - dönə yazmaqla qalmamış, dəfələrlə ölkə daxilində və xaricdə keçirilən Beynəlxalq elmi konfrans və elmi simpoziumların iştirakçısı olmuş (Türkiyə, İranda, Rusiyada və s.), maraqlı məruzələr etmiş, məqalələri nüfuzlu xarici və ölkə elmi məcmuələrində dərc olunmuşdur. Vaqif müəllim "Azərbaycan dilçiliyi" kafedrasında çalışır və tələbələr onun dilçilik fənninə aid proqram və metodik vəsaitlərindən istifadə edirlər. İndiyədək bir neçə namizədlik dissertasiyasının opponenti, magistr dissertasiyasının rəhbəri olmuşdur. Müdriklərdən biri deyib ki, mənə bir hərf öyrədən köləsi olaram. Vaqif müəllim o şərəfli peşəni ucaldan, şərəfinə şərəf qatan bir müəllimdir. Səbiri, təmkinli, həyatsevər, nikbin.

Xanımı Şəfəq də bizim universitetin yetirməsidir və hər ikisi təyinatla Cəlilabada işləməyə gəndə mənim qardaşımgillə bir məktəbdə işləmişdilər, dost olmuşlar. Nə qədər maraqlı görünür ki, Vaqifin böyük qardaşı və gəlinləri ilə mən dost-rəfiqə olduğum kimi bu ailənin kiçik oğlu Vaqif və ailəsi də qardaşımla yoldaş, həmkar olmuşlar. Çox gözəl səmimi bir ailəsi var; uşaqlarına da yaxşı təhsil verib, hər şeydən əvvəl onların da saf, təmiz bir əqidədə yetişmələrinə çalışıb. Vaqif çox zəhmətkeş bir insandır: alimliyi, müəllimliyi ilə yanaşı ictimai işlərdə də fəallıq göstərir: 2,3,3-cü çağırış Binəqədi rayonu Bələdiyyəsi üzvü seçilmişdir. Bu gün də həmin Bələdiyyədə daimi komissiya sədridir.

Vaqif və ailəsi ilə məni daha möhkəm bağlar bağlamışdır. Mən universitetdə Vaqifin çox cavan-kən dünyasını dəyişmiş qardaşı Əli, gəlinləri Növ-

bar ilə bir yerdə oxumuş və dostluq etmişdik. Hələ nişanlı olan Növbar ilə bir otaqda qalırdıq, Əli bizi heç korluq çəkməyə qoymazdı. Çətin vaxtlar idi; maqazalarda qab-qacaq tapılmırdı, biz isə çaynıkmizi yandırmışdıq. Yenə köməyimizə Əli çatırdı. Söz qoymuşduq: bir teatr tamaşasını buraxmayaq. Aludə idik teatra... Əli bizdən çox... Bizi teatra aparmaq, gətirmək onun işi idi. Ondan öyrənəli o qədər gözəl keyfiyyətlər vardı ki... Ondaqı fədakarlıq, xeyirxahlıq, səxavət... hər adamda olmazdı. Növbar kor bağırsağından əməliyyat olmuşdu. Yanında qalmaq lazım idi xəstəxanada. Təbii ki, "mən qalacam" dedim. Amma məlum oldu ki, həkimə özünün qalacağını demişdi. Biz tələbə yoldaşları

cavabında heç nə deyə bilmədik. Çünki Növbar əməliyyat olunandan Əlinin halı ürək ağrıdırdı. O qədər sevgi-məhəbbətləri vardı ki, çox gənc ikən həyatdan köçəndə də birlikdə bir anda getdilər. Allah onlara bol-bol rəhmətini versin.

Deyəsən, düz olmadı axı? Vaqifdən çox Əlidən yazdım... Amma bilirəm ki, qəlbində yanıqlı böyük qardaş həsrətini daşıyan Vaqifə bu xatırlamalar bir təsəlli sakitliyi gətirər. Öz yubiley fərəhində isə əziz qardaş xatirəsinə dalmaq da ona bir ayrıca təskinlik verər.

Hazırda dostum, qardaşım, hamımızın sevimlisi gözəl insan, ustad müəllim Vaqif İsrailov öz müdrik yaşına qədəm qoyur. Ömrün bu kəsimində ağılın, fəhmin, kamalın, hikmətin şahlıq etdiyi səhifələri açılır. Arzu edirəm ki, o bu ömrün qışını da, soyuğunu da, istisini, cırcırına hərərətini də xoş bahar dadında yaşasın. Yazsın, yaratsın. Sevə-sevə, sevinə-sevinə...

Minaxanım Təkəli - Nuriyeva
Professor